

Ông giáo số d y S

Tác Giả: Váng Máng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

Một chi u cu i năm 1998 tôi vào Tr ng University of Washington (UW) để đón đ a con gái áp út tan gi h c.

Tình c tôi nhìn th y m t ông già đ ng ch xe bên b n Bus. Có l ông c l n tu i h n tôi nhi u. H i chuy n, tôi m i hay, ông c đã qua tu i b y m i, ăn ti n h u, và đang h c môn Truy n Thông (Communication) năm Senior. Tôi ch t nghĩ, th i gian này mình cũng không b n l m, t i sao không tr l i tr ng? Ít ra cũng h c thêm đ c vài đ i u hay. Th là, hôm sau tôi n p đ n xin tr c nghi m trình đ Toán và Anh Văn đ x p l p t i Shoreline Community College (Shoreline C. C.).

So v i các tr ng đ i h c c ng đ ng quanh vùng, thì h c phí c a Shoreline C. C. t ng đ i nh .Th t là, không có gì đ i n t n i ni m vui s ng t t cùng c a tôi bu i đ u đ c c p c p tr l i tr ng làm h c trò. Ba m i lăm năm sau khi r i gh nhà tr ng (1963) đ tình nguy n vào quân ngũ, tôi đ u ng còn có ngày đ c ng i d i l p nghe l i th y giáo gi ng? Xung quanh tôi là nh ng ng i tr tu i v a qua b c trung h c. Tôi làm vi c m i ti ng đ ng h m t ngày, b n ngày m t tu n l . Ngày, ngày, v a tan s , tôi l i v i lái xe t i l p. T y, tôi làm vi c full-time, đ h c full-time, b n b u vô cùng. H c k (quater) đ u tiên, tôi ghi danh m t l p Toán, và hai l p Anh Văn, m i l p 5 tín ch (credit). Tôi mi t mài trong công vi c su t ngày, và chuyên c n trong h c t p m i đêm. Vào mùa thi, tôi th c tr ng hai, ba đêm là th ng. Tôi ghi danh full-time đ thúc đít th ng con út. Th ng nh s ông b theo k p, nên ph i g ng ch y có c đ thoát lên đ i h c b n năm.

M t niên khóa trôi qua. Con đ ng h c hành c a tôi đang có v r ng m thênh thang, thì b ng đ ng l i qu o vào m t khúc quanh, ch vì mùa Fall 2000 tôi đã ghi danh l p History 274 “U.S. and Vietnam”.

Tôi “l y” l p S Ký này v i m c đích tìm hi u xem cu c chi n tranh v a qua đã đ c các s gia M ghi chép l i nh th nào? T đó, hy v ng bi t đ c ph n nào, nguyên nhân vì sao, gi a đ ng, M đã b r i Vi t-Nam, vì sao chúng ta đã thua tr n.

Ngäi tä lâu đäc quyän phä trách läp Sä 274 là thäy Dan. Trong thäi gian dài cä chäc năm qua, ông giáo kä cäu này đã đào täo hàng ngàn môn sinh. Nhäng häc trò cäa ông sau khi chuyän tiäp lên träng đäi häc bän năm, đã trä thành nhäng Thäc Sĩ, Tiän Sĩ. Lâu lâu hä läi ghé vä träng xäa, thăm ông thäy cũ.

Läp “U.S. and Vietnam” mùa Fall 2000 có chäng hän hai chäc häc viên, trong đó đa träng chiäm đa sä. Có bän häc trò gäc Châu Á, gäm hai anh Tàu läc đäa, mät cäu bé H'Mong và tôi. Bän đäng läp väi tôi còn nhä läm. Hä trä hän mäy đäa con tôi nhiäu.

Tôi cä täng räng nhäng tài liäu läch sä mà các thäy giáo đem truyän bá, phäi näm trong chäng trình đã kiäm duyät và cho phép cäa Bä Giáo-Däc Hoa-Kä. Nhäng thäc tä không phäi väy. Nän giáo đäc cäa Mä đã đi vào tä trä lâu. Thäy giáo có toàn quyän läo lái, häng đän con thuyän häc vän chä häc trò mình täi bät kä bän bä nào mà thầy đã chän. Thäy giáo chä đänh sách giáo khoa nào thäy sä đäy đä chúng tôi mua. Thäy phä biän nhäng tài liäu nào mà thäy äng ý. Trong hai phän ba thäi gian đäu cäa häc kä Fall 2000, mäi khi nói täi phong trào Viät-Minh, ông giáo sä đäy Sä không ngät ca täng HCM nhä mät lãnh tä tài ba, và vô cùng sáng suät đã khôn khéo häng đän dân täc Viät-Nam täi chiän thäng thoát ách đä cäa Đä-Quäc Pháp.

Thäy khäng đänh räng, chính phä Hoa-Kä là nguyên nhân cuäc chiän tranh Đông-Däng län thä hai (1954-1975). Vì theo läi thäy, thì HCM đã nắm län gäi mät thä cho Täng Thäng Harry Truman đä xin thän phäc và häp tác, nhäng Täng Thäng Harry Truman đã tä chäi. Thäy cho räng ngäi Mä đã läm län trä giúp quân Pháp trä läi tái chiäm Đông-Däng trong khi cao trào dân chä, đäu tranh giành đäc läp đang lan tràn trên toàn thä giäi, và chä nghĩa thäc dân đã läi thäi.

Chúng tôi đã đäc cho xem nhäng đän phim cũ vä trän Đän-Biên Phä, vä Hiäp- Đänh Geneve, và vä cuäc di cä năm 1954. Väi nhäng trän có âm vang quäc tä nhä Plei-Me, Khe-Sanh, Kontum, Bình-Long, Long-Khánh vân vân... chúng tôi chä đäc thäy nhäng cänh thäng vong cäa quân đäi Đäng-Minh và Viät-Nam-Cäng-Hòa. Trän Mäu-Thân, chä là cänh... nhà cháy, dân chäy län. Tät cä nhäng “tä liäu” này đäu có thäc, nhäng thäy Dan chä träng bày nhäng phän có läi cho Viät-Cäng. Tôi chäa nghe đäc tä miäng thäy mät läi nói tät nào cho phía Viät-Nam Cäng-Hòa. Thäy mô tä Quân- Läc Viät-Nam Cäng-Hòa nhä mät đäi quân kém cäi vä cä tä chäc län khä năng tác chiän. Väi thäy Dan, chiän tranh Viät-Nam chä là mät gánh näng cho ngân sách Quäc-Phòng Hoa-Kä, mät sä phí phäm công quä. Đã có đôi län tôi đä tay nêu ý kiän bän väc quân đäi ta, chính quyän ta, thì ông chä cäi, chä tay vào quyän Sä dày cäm,

Ông giáo s d y S

Tác Giả: V ng M ng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

“Book said!”

Cái đi p khúc “Sách d y!” đó, ông th y ph n chi n đã l ch s gián ti p nh c nh cho tôi hay r ng, tôi là m t h c trò, còn ông là m t v giáo s nói có sách, mách có ch ng.

Th y hùng h n thu t l i nh ng l n th y tham gia bi u tình ch ng chi n tranh th i 1960s và n ng l i đ kích l nh đ ng viên ngày đó, đã đ a hàng trăm ngàn thanh niên Hoa-K vào ch ch t.

K t qu hai l n kh o h ch gi a h c k (Mid-Term) tôi đ u lãnh đi m (F) b i vì tôi ch làm trót l t ph n A, B, C khoanh, còn v bài ti u lu n (essay) thì tôi b lo i th ng tay.

C hai bài đ u lãnh đi m KHÔNG (0) ch vì tôi đã vi t không h p ý ông thầy. Ng t m t đi u là, l p History 274 này b tính đi m đem lên tr ng đ i h c b n năm. B đánh r t l p này thì gi c m chuy n ti p lên University of Washington c a tôi s thành mây khói.

Tôi theo h c l p này đúng vào lúc nhà tr ng đang sôi s c v i cu c v n đ ng b u c T ng Th ng. Ông th y d y S không ph i là ng i đ c nh t có ác c m v i chi n tranh, mà Ti u-Bang Washington tôi đang c ng cũng là thành trì c a Đ ng Dân-Ch . Tâm s này ki m c tr ng ch c cũng ch ng có ai thông c m!

Th i gian này lòng tôi th t mu n phi n. Tôi t trách r ng, mùa Fall 2000 có thi u gì l p t ng đ ng v i History 274 mà sao tôi l i n p m ng vào cái l p ch t ti t này? Đúng là b ti n ra ghi danh đ ng i nghe ng i ta ch i mình, ch i quân đ i mình. Càng nghĩ tôi càng th y t c! Th ng con trai th y ông b r u r u bèn lân la h i chuy n. Khi hi u ngu n c n n i bu n c a tôi, nó m i cho tôi hay, năm ngoái nó cũng ghi danh h c l p này, và đã b m t “v” đau. Đ thoát thân, t bài thi th nhì nó ph i vi t theo ý ông giáo. V t v l m nó m i ki m đ c đ đi m.

Sau ngày có k t qu kh o h ch k th nhì, tôi b công xu ng th vi n nghiên c u, sao chép nh ng tài li u s liên quan t i chi n tranh Vi t-Nam. Tôi không màng đ n v n đ chuy n ti p lên University of Washington n a. Tôi ch , n u có c h i là tôi s “cho ng nhau” v i ông giáo

phän chiän này mät trän, räi muän ra sao thäi ra. Tôi läc läo kä sách loäi chän läc (preference) và tìm đäc mät quyän Sđ -Ký, trong đó, chäa đäng nhiäu tài liäu ghi chép rõ ràng nhäng thành quä mà Viät-Nam Cäng-Häa đä thäc hiän đäc. Trong sä nhäng tài liäu quý giá đó, có cä mät bài đäc pät i đän väi tôi, Liên Đoàn 2 Biät-Đäng-Quân. Tôi vui mäng và cän thän photo copy nhäng gi thu nhän đäc đä dùng làm bäng chäng khi cäi lý väi ông giáo sđ y Sđ. Tôi cũng tän đäng thäi gian ränh cuäi tuän đä säp xäp cho có thä tä nhäng đäi u cän tranh luän. Tôi ghi sän nhäng câu phä bình, nhäng câu chät vän thäng thän väi thäy Dan vä cung cách giáo đäc häc trò cäa ông, và vä nhäng tài liäu mà ông đä dùng đä trä huän. Buäi häc áp chät cäa mùa Fall chúng tôi có mät giä đäu thi A, B, C khoanh. Sau đó thäy giáo phát đä bài làm ä nhà. Thäi gian còn läi, thäy sä giäng gäi ý cho bài tiäu luän. Bài tiäu luän sä phäi giao näp vào đäu giä buäi häc cuäi cùng. Väa nghe chuông giäi lao, tôi tiän täi bàn ông giáo Sđ. Dù trong bäng đä chuän bä sän mät mängôn tä đäo to búa län cho mät cuäc đäu khäu säng mái, nhäng tôi vän đän lòng, nhänh,

- Thäa giáo sđ. Xin giáo sđ vui lòng cho phép tôi đäc trình bày väi ông đäi đäu liên quan täi sä giäng đäy cäa ông trong thäi gian väa qua. Tôi có thä làm phiän ông vài phút đäc không?

Thäy Dan niäm nä, - Dĩ nhiên là đäc. Ông có đäu gì cän cä nói.

Thäy câu chuyän đä mä đäu trät lät, tôi mänh miäng, - Thäa giáo sđ, tôi là mät ngä i Viät-Nam tän nä. Tôi là mät cäu sĩ quan cäa Quân-Đäi Viät-Nam Cäng-Häa. Tôi còn nhä trong bài giäng đäu tiên, thäy có nhäc đäi, nhäc läi räng, phi vä đäu tiên cäa pháo đài bay B 52 trên Cao Nguyên Viät-Nam là vä oanh täc Thung Läng la-Drang. Thäy có biät không? Cũng vào ngày hôm đó, tôi đang täp đät tä män khóa sĩ quan Träng Võ-Bä Quäc-Gia Viät-Nam. Và mä i năm sau, träc khi tàn cuäc chiän, vùng đät mà tôi chäu trách nhiäm trän giä cũng bao gäm cä cái Thung Läng la-Drang đó.

Thäy chä biät täi nhäng trän đäng đä đäm máu trong thung läng la-Drang qua báo chí, truyän thanh, và truyän hình. Còn tôi là ngä i đä län läi mä i năm ä đó, đä nhiäu län bä thäng đä máu ä đó, đä räi lä vuät mät cho nhiäu đäng đäi näm xuäng ä đó. Trong sä nhäng ngä i näm xuäng äy, không thiäu nhäng thanh niên Mä đäng trang läa väi thäy. Näi đó chúng tôi chiän đäu quän mình täng ngày, vì nän đäc läp cäa đät näc tôi, và vì quyän läi cäa näc Mä. Thäy chäa täng khoác áo nhà binh, chäa mät län có mät trên chiän träng. Suät đäi thäy không hiäu näi thä nào là niäm kiêu hänch cäa mät ngä i lính chiän, thä nào là lòng khát khao chiän thäng, thä nào là tình huynh đä chi binh.

Ông giáo s... d... y S...

Tác Giả: V... ng M... ng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

Su... t đ... i th... y không hi... u đ... c vì sao h... n hai ch... c th... ng binh què qu... t c... a m... t đ... n v... Bi... t Đ... ng Quân Vi... t-Nam C... ng- Hòa ph... i m... đ... ng máu rút lui mà v... n c... u mang theo ba ng... i lính M... , trong đó có hai ng... i b... tr... ng th... ng; và vì sao m... t đ... i tá Hoa-K... đã đ... a thân che ch... cho m... t th... ng binh Vi... t-Nam đ... r... i ông b... m... nh đ... n v... đ... u. M... ng l... i truy... n thông thiên C... ng kh... ng l... c... a Hoa-K... đã ti... p tay v... i b... máy tuyên truy... n c... a C... ng-S... n Qu... c-T... c... tình xuyên t... c, bóp méo t... t c... nh... ng c liên quan t... i nguyên nhân, di... n ti... n, và h... u qu... c... a cu... c Chi... n-Tranh Vi... t-Nam. T... đó, tên Vi... t-C... ng khát máu HCM đã đ... c tô v... , đánh bóng thành m... t v... lãnh t... đ... c đ... anh minh.

Chính tên sát nhân này và đ... ng C... ng-S... n Vi... t-Nam đã gi... t oan không bi... t bao nhiêu đ... ng bào vô t... i c... a tôi trong su... t th... i gian ba m... i năm chi... n tranh. N... m trong s... hàng trăm ngàn n... n nhân b... gi... t, tù đ... y, th... tiêu, cha tôi và chú tôi cũng b... ch... t đ... u trôi sông trong th... i gian đó. N... u ch... đ... C... ng-S... n là t... t đ... p, thì đã không có m... t tri... u dân mi... n B... c di... c... vào Nam sau Hi... p-Đ... nh Geneve năm 1954, và s... ch... ng có nh... ng cu... c v... t biên bi th... m c... a hàng tri... u thuy... n nhân trên bi... n b... quê h... ng sau khi Mi... n Nam r... i vào tay C... ng-S... n năm 1975. Th... y ch... m... i th... y hình bé gái Kim Phúc tr... n tru... ng, v... a khóc v... a ch... y, thân mình ph... ng cháy vì bom Napalm c... a quân Đ... ng-Minh đánh l... m vào nhà dân, mà th... y đã th... y xót xa, cho r... ng quân Đ... ng-Minh tàn ác.

N... u th... y ... vào v... trí c... a tôi, không hi... u th... y s... nghĩ sao? Ngày 18 tháng T... năm 1974, sau khi tái chi... m Căn C... H... a-L... c 711, Pleiku, tôi đã t... n m... t ch... ng ki... n m... t c... nh đã man ch... a t... ng th... y. Trong m... t căn h... m trú... n đ... y ru... i nh... ng, trên chi... c gi... ng tre là cái xác tr... n tru... ng c... a m... t ng... i v... lính. Ch... b... Vi... t-C... ng l... t h... t qu... n áo, b... hãm hi... p, r... i b... đ... m ch... t b... i nhi... u nhất l... i lê, ru... t gan lòi l... ng thông. Trên n... n đ... t, máu đ... ng thành vũng. Trong góc h... m là xác đ... a con trai hai tu... i c... a n... n nhân. Cháu bé b... trói hai tay, hai chân b... ng dây dù và cũng b... hàng ch... c nhất l... i lê đ... m vào b... ng, vào ng... c. Hai ng... i này v... a theo chuy... n xe ti... p t... c... a đ... n v... lên thăm ch... ng và cha c... a h... đ... c vài ngày. H... đã không k... p ch... y khi Vi... t-C... ng tràn ng... p căn c... tr... a 15 tháng T... năm 1974.

Câu chuy... n v... a t... i đây thì h... t gi... gi... i lao, h... c trò tr... l... i l... p. Ông giáo v... vai tôi,
- Ông c... ng... i đây, ta s... ti... p t... c.

R... i ông l... n ti... ng cho phép l... p ngh... s... m, đ... h... c trò có th... i gian chu... n b... bài thi vi... t. Ch... cho ng... i h... c trò sau cùng ra kh... i c... a, th... y Dan nói nh... v... i tôi,

- Ông hãy ti... p t... c câu chuy... n c... a m... t nhân ch... ng s... ng. Tôi mong đ... c nghe thêm. Tôi không

Ông giáo sđ dđ y sđ

Tác Giả: Vđ đ ng Mđ ng Long-K20
Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

---

ngđ n ngđ i, tiđ p đ i,

- Cám đ n giáo sđ. Tôi chđ nói nhđ ng gì thđ y tđ n mđ t, nghe tđ n tai, và nhđ ng gì xđ y ra cho chính bđ n thân và gia đình tôi đđ thđ y có mđ t nhđ n đđ nh chính xác vđ cuđ c chiđ n tranh Viđ t-Nam đđ đ nh hđ đ ng nhđ thđ nào đđ i vđ i ngđ đ i dân Viđ t. Tôi tâm sđ vđ i thđ y Dan rđ ng, tôi là mđ t hđ c trò tđ t nghiđ p trung hđ c vào đđng thđ i đđ m đđ t đđ c lâm nguy nên tôi đđ tình nguyđ n vào quân ngũ đđ c đ u nđ đ c. Tôi tóm đ đ c cuđ c đđ i chinh chiđ n cđ a mình cho ông giáo nghe. Tôi thđ y thđ y Dan đđ c biđ t đ u tâm tđ i nhđ ng chiđ n đđ ch xđ y ra trên Tây-Nguyên, và ông có vđ rđ t quen thuđ c vđ i nhđ ng đđ a danh Ban-Mê-Thuđ t, Pleiku, Plei-Me, Đđ c-Cđ , Kontum. Nghe tôi nói đ Tây-Nguyên chiđ n trđ n, chđ t chđ c xđ y ra hàng ngày, ông vđ i hđ i,

- Mđ i đ n ra trđ n, ông có sđ không?

Tôi cđ tình thđ c trđ đ i,

- Sđ chđ ! Vào chđ chđ t, ai mà không sđ ? Nhđ ng tinh thđ n trách nhiđ m đđ làm cho tôi quên cái sđ .Thđ y ông giáo sđ có vđ muđ n nghe truyđ n chiđ n trđ đ ng, muđ n hiđ u tâm tđ ngđ đ i đđ trđ n ra sao, tôi đđ không ngđ n ngđ i thuđ t đđ i hoàn cđ nh cđ a tôi trong trđ n Dak-Tô năm 1969. Cuđ i trđ n này tôi đđ phđ i mđ khđ đđ yêu cđ u máy bay đđnh ngay trên đđ u mình đđ cùng chđ t vđ i quân thù. Vào giđ phút tuyđ t vđ ng nhđ t cđ a trđ n đđnh đđ, tôi đđ nghĩ gì, tôi cũng thđ đ cho ông giáo biđ t. Ông giáo sđ đđ tđ ng nghe nói tđ i cái tên “Đđ đ ng Mòn HCM” nhđ ng chđ a bao giđ ông ngđ rđ ng đđ là cđ mđ t hđ thđ ng đđ đ ng giao thông chđ ng chđ t che đđ u đđ đđ i rđ ng già đđ c Trđ đ ng-Sđ n. Tôi đđ chia sđ vđ i ông nhđ ng cđ m giác hđ i hđ p, cđng thđ ng cđ a ngđ đđ i có cái kinh nghiđ m đđ toán Viđ n-Thám sẵn tin đđ c biên giđ i Viđ t-Miên-Lào tđ Khâm-Đđ c tđ i Bu-Prang vào nhđ ng năm 1972-1973.

Ông cũng rđ t hđ ng thú khi nghe tôi thuyđ t trình vđ kđ thuđ t bđ n xe tank mà Tiđ u Đoàn 82 Biđ t Đđ ng Quân đđ áp đđ ng trong trđ n Xuân-Lđ c tháng Tđ năm 1975. Trđ n Xuân-Lđ c này ông có nghe qua, nhđ ng ông không ngđ , mđ t trong nhđ ng cđ p chđ huy trđ c tiđ p cđ a trđ n đđnh đđ ng đđ y đđng ngđ i trđ đ c mđ t ông. Tôi không quên nói tđ i nhđ ng đđ n đđ ng quân bên xóm làng quê nghèo nàn, nhđ n nhđ ng bát nđ đ c chè xanh, nhđ ng cđ khoai luđ c cđ a đđ ng bào tôi đđm ra mđ i mđ c. Tình quân dân cá nđ đ c đđ y đđ là nhđ ng liđ u thuđ c bđ giúp tinh thđ n chúng tôi mđ nh mđ hđ n khi đđ i mđ t vđ i quân thù. Tôi thuđ t đđ i cho thđ y nghe, trong tình thđ hoàn toàn tuyđ t vđ ng, chúng tôi đđ chiđ n đđ u kiên cđ đ ng nhđ thđ nào.

Và sau khi biđ t rđ ng chđ trong vòng mđ t tháng cuđ i cùng, chín mđ đđ i phđ n trăm cđ a quân sđ hđ n năm trăm ngđ đđ i thuđ c Tiđ u Đoàn 82 Biđ t Đđ ng Quân đđ chđ t vì tđ quđ c, thì ông giáo đđ giđ hai

Ông giáo sđ dđ y Sđ

Tác Giả: Vđ đ ng Mđ ng Long-K20
Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

---

tay lên trđ i, đ c đđ u thđ t ra hai tiđ ng,

Thđ y Dan la lên :
- Trđ i đđ i!

Thđ y Dan cũng muđ n tìm hiđ u xem, sau khi mđ t nđ đ c thì sđ phđ n cđ a tôi và gđ n mđ t triđ u quân nhân, công chđ c chính quyđ n Viđ t-Nam Cđ ng-Hòa ra sao. Ông đã trđ mđ t ngđ c nhiên khi biđ t ra rđ ng, đ sau tháng Tđ năm 1975, khđ p đđ t nđ đ c tôi, “Trđ i Cđ i Tđ o” đã mđ c lên nhđ nđ m. Cái tên “Re-Education Camp” mà ông đã nghe qua, trên thđ c đđ chđ là nhđ ng trđ i tù khđ sai. Nhđ ng “hđ c viên” trong các trđ i đó sđ ng không khác gì nhđ ng con vđ t, quđ n quđ i vđ i cái đđ i. Hđ bđ ép buđ c làm viđ c đđ i kiđ t đđ c. Tinh thđ n bđ khđ ng bđ , cđng thđ ng liên miên bđ i nhđ ng buđ i ngđ i đđ ng hđ c đđ p, phê bình, bđ u bán. Tôi thú thđ t vđ i ông giáo rđ ng, trong thđ i gian đó, tôi chđ nghĩ đđ i đđ do; làm sao đđ tìm đđ i đđ đđ c đđ do, dù có chđ t cũng cam lòng. Ông giáo đã đđ ra say mê theo đđ i truyđ n hai đđ n tôi trđ n trđ i thđ t bđ i, cùng nhđ ng cđ c hình mà tôi phđ i gđnh chđ u. Tôi cũng không ngđ n ngđ i thuđ t đđ i hoàn cđ nh cđ a vđ tôi ngày đó, mđ t nách bđ n đđ a con thđ đđ i, vđ t vđ , đđ o đđ n nuôi con, chđ chđ ng trong 13 năm tôi bđ giam giđ , tù đđ y.

Tôi cho ông giáo biđ t tôi là ngđ đđ i sinh ra đđ i Miđ n Bđ c Viđ t-Nam. Tháng 7 năm 1954 gia đđnh tôi đã cùng gđ n mđ t triđ u ngđ đđ i khác di cđ vào Nam đđ trđ n lđnh Cđ ng-Sđ n. Tôi cđ n kđ phân tích cho thđ y rõ, sau Hiđ p-Đđ nh Geneve năm đó, hai miđ n Nam, Bđ c Viđ t-Nam đã thành hai quđ c gia, đđ c đđ p và có chđ quyđ n, có biên giđ i. Chính HCM và đđ ng Cđ ng-Sđ n Viđ t-Nam đã chđ trđ đđ ng, phát đđ ng và đđ ien rđ theo đđ đđ i mđ t cuđ c chiđ n tranh tiđ n chiđ m Miđ n Nam . Quân đđ i và nhân dân Viđ t-Nam Cđ ng-Hòa chđ làm nhiđ m vđ đđ vđ . Quân Mđ và Đđ ng-Minh vào Viđ t - Nam là đđ phđ giúp chúng tôi chđ ng đđ i mđ t cuđ c xâm đđ đđ c đđ phđ đđ ng Bđ c.

Chúng tôi thđ t trđ n không phđ i vì chúng tôi kém khđ năng, thiđ u tinh thđ n chiđ n đđ u, mà vì ngđ đđ i Mđ đã phđ n bđ i, nđ a đđ đđ ng rút quân, cđ t viđ n trđ . Tđ khi ngđ đđ i Mđ rút lui, chúng tôi bđ bó chân bó tay, bđ ng đđ i mà vđ n phđ i chiđ n đđ u. Trong khi đó, Miđ n Bđ c đđ i tràn ngđ p đđ đđ ng thđ c, quân đđ ng, quân nhu, và vũ khí viđ n trđ đđ khđ i Cđ ng. Thđ i gian khđ i đđ u chđ đđ ng trđnh Viđ t-Nam- Hóa chiđ n tranh, còn đđ đđ c cung đđ ng vũ khí, đđ đđ ng thđ c đđ i dào, chúng tôi đã chđ ng đđ khđ năng có thđ cđng đđng bđ t cđ nhiđ m vđ nào cđ a quân đđ i Đđ ng-Minh bàn giao đđ i.Đđ chđ ng minh đđ đđ u này, tôi mđ đđ copy đđ quyđ n History cđ a thđ viđ n, trong đó có sđ đđ các cánh quân Viđ t-Nam Cđ ng-Hòa vđ đđ t biên tiđ n chiđ m miđ n Bđ c Cam-Bđ t trong chiđ n đđ ch Bình Tây 1, 2, 3 cuđ i năm 1970 cđ a Quân Đđn II. Tôi chđ cho ông cái đđ u hiđ u quân sđ hình tam giác có chđ R đđ giđ a, cđ nh trên có ba cđ ng râu, bên trái là con sđ 2,

- Đây! Th a th y, cu i năm 1970, t i vùng 2 Chi n Thu t, chúng tôi đã đánh đu i quân B c Vi t t i b đông c a sông Mê-Kông trên đ t Miên. Ngày đó tôi là ng i ch huy m t đ n v tr c thu c Liên-Đoàn 2 Bi t-Đ ng-Quân. Tôi đã đánh chi m thành ph Ba-Kev, và đóng quân t i n i này m t th i gian. Chúng tôi đã ch ng t r ng kh năng chi n đ u c a chúng tôi đã h n h n quân đ i B c Vi t.

Nh ng nh ng năm sau, vi n tr c t gi m đ n. M c đ u tinh th n c a chúng tôi không suy gi m, nh ng chi n đ u trong c nh thi u th n th ng xuyên, chúng tôi v t v l m. Tôi xin đ n c ra đây m t so sánh đ th y th y rõ s khác bi t.

Tr c khi M rút, tháng 6 năm 1968, có m t l n tôi đang d n quân ti n chi m m t ng n đ i thì B Ch Huy Task Force South c a M Đà -L t đã b t tôi ng ng l i đ ch pháo binh và không quân y m tr . Tôi đã nh n đ c m t phi tu n hai phi xu t F4C và sau đó là m t h a t p tám trăm qu đ n đ i bác 105 ly trên m c tiêu tr c khi xung phong. M c tiêu đó ch r ng b ng di n tích khuôn viên tr ng Shoreline C. C. này. Ch h n m t năm sau khi M rút, tháng 8 năm 1974, ti n đ n Plei-Me do tôi tr n gi đã b m t l c l ng đ ch đông g p chín l n vây hãm 34 ngày đêm. Plei-Me cũng ch r ng b ng tr ng Shoreline C.C. thôi. V y mà m i ngày chúng tôi đã h ng ch u t m t ngàn t i hai ngàn viên đ n pháo c i c a đ ch. Đ ch ng l i, ngoài hai kh u 155 ly c a quân b n y m tr t xa, tôi ch có hai kh u đ i bác 105 ly. Vì tình tr ng khan hi m, tôi ch đ c phép b n theo c p s đ n gi i h n là b n viên cho m i kh u súng m t ngày. Chi n đ u trong tình tr ng thi u th n nh th , chúng tôi v n chi n th ng. Th y nghĩ sao v chuy n này?

Chúng tôi đã chi n đ u cho chính nghĩa nh th đ y, chúng tôi đã hy sinh nh th đ y, và chúng tôi đã b b r i nh th đ y. Tôi cũng không hi u vì sao ng i M ph n chi n, trong đó có th y, l i xu ng đ ng tranh đ u, c vũ cho k thù c a chúng tôi, và ng c đ i chi n binh c a chính n c Hoa-K? Th y i! Sao th y l i n nh n tâm nh th ! Th y đã t p tay v i k thù, d m sau l ng thân nhân và b n bè đ ng mình c a th y. Nhân đ p này, tôi cũng chuy n l i cho th y nghe tâm s c a anh Bill, m t b n c u quân nhân M tr v t Vi t-Nam năm 1973. Anh Bill hi n nay (2000) là Supervisor c a h ãng mà tôi đang làm vi c. Đây là l i c a anh y,

“B n có c m thông n i đau đ n c a chúng tôi ngày đó không? Hôm chúng tôi c p b Everett , Washington, dân chúng M , k c nh ng ng i thân, t p đ n chúng tôi b ng cách đ cao ngo c ngo c ngón tay gi a! Đi đâu chúng tôi cũng b nhìn v i đôi m t khinh khi. Bao nhiêu ê ch nh c nh ã đ lên đ u ng i thua tr n. Thua tr n đầu ph i l i c a chúng tôi? Có b n tôi đã bu n mà t t . R i tôi b gi i ngũ. Th i gian y ki m đ c m t vi c làm là đ i u khó khăn tr n ai. H ãng x ng nào cũng không m n mà v i nh ng h s xin vi c c a nh ng c u chi n binh. Cũng may, có ng i b n h c th i M u Giáo đã gi i thi u tôi vào làm vi c cho h ãng này. L ng h ng

Ông giáo s... d... y S...

Tác Giả: V... ng M... ng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

---

th... y ch... có 3 USD m... t gi... cũng đã khi... n tôi m... ng quá ... m r... i.”

Sau câu chuy... n này, tôi chuy... n sang phê bình cách gi... ng d... y c... a ông th... y, tôi nói th... ng v... i ông giáo s... r... ng, bao năm nay ông đã bóp méo ... ch s... c... a cu... c chi... n tranh gi... a hai mi... n Nam và B... c Vi... t-Nam, làm nh... th... ông đã ph... m t... i đ... i v... i ... ch s... . Cách gi... ng d... y c... a ông đã gieo vào trí óc h... c trò nh... ng thành ki... n sai ... m đ... i v... i Vi... t-Nam C... ng-Hòa, làm gi... m giá tr... s... tr... giúp c... a chính ph... và nhân dân Hoa-K... đ... i v... i n... c tôi.Cu... i cùng, tôi h... i ông giáo,

- Th... y còn nh... , năm ngoái, có m... t c... u bé Vi... t-Nam, m... t mày sáng s... a, lông mày r... m, tóc h... t ki... u nhà binh theo h... c ... p S... 274 này không?

- Nh... ch... ! M... i ... p ch... có vài h... c trò Á Châu, dĩ nhiên là tôi nh... !

- C... u bé Vi... t-Nam đó chính là th... ng con út c... a tôi! Năm ngoái, bài ti... u lu... n đ... u c... a nó b... đ... m KHÔNG (0) vì nó vi... t theo quan đ... m c... a m... t ng... i dân Mi... n Nam. Nh... ng bài sau nó ph... i đ... i cách vi... t, đ... th... y cho đ... m khá h... n. Tôi là cha nó; tôi là m... t trong nh... ng ng... i ch... ng ki... n, tham gia và tr... c ti... p gánh ch... u h... u qu... c... a cu... c chi... n tranh v... a qua;tôi không th... làm nh... con tôi đ... c. Tôi đã nói h... t nh... ng đ... u c... n nói v... i giáo s... , và tôi s... n sàng ch... p nh... n h... u qu... .

Ông th... y d... y S... nh... b... ng t... nh c... n m... ,

- Tôi tin ... i ông, vì ch... ng có lý do gì đ... ông nói đ... i. Có đ... u là, t... đó t... i nay, h... n hai m... i năm dài, k... t... ngày nh... ng gia đình Vi... t-Nam đ... u tiên t... i đ... nh c... Hoa-K... , ch... a ai nói cho tôi nghe nh... ng đ... u này. Có th... , ng... i ta mu... n quên đi quá kh... , ho... c là ng... i ta không có can đ... m nói ra. Tôi đã hi... u, và tôi ph... i cảm ... n ông. Ông qu... là m... t chi... n binh th... c th... .

Nghe đ... c nh... ng ... i nói chân tình t... mi... ng ông giáo s... , lòng tôi c... m th... y ... m áp ... lũng. Tr... c m... t tôi, ông đã thành m... t ng... i b... n đ... ng minh, ông đ... a bàn tay h... pháp ra cho tôi b... t,

Ông giáo sđ y Sđ

Tác Giả: Vđ ng Mđ ng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

- Thđ a ngđđ i chiđ n binh. Ông vđ a đđ p mđ t chiđ n công!

Đêm đđ y trên đđ đđ ng vđ nhà, lòng tôi rđ n ràng nhđ thuđ nào giđ a sân vđ n đđ ng Pleiku, sau chiđ n thđ ng Plei-Me, tôi đã đđ ng trđ đđ c mđ t đoàn hùng binh, quđ n áo hoa rđ ng, nhđ n nhđ ng vòng hoa rđ c rđ , tai nghe bđ n nhđ c “Bài Ca Chiđ n Thđ ng” do ban quân nhđ c Quân-Đoàn II hòa tđ u.

Ngày chđ m đđ t mùa Fall năm 2000 ông thđ y đđ y Sđ tđ đđ i cđ đđ i trao cho tôi bđ n tđ ng kđ t cuđ i khóa, trên đó đđ đđ m trung bình (GPA) đđ p History 274 cđ a tôi ghi 4 chđ m (4.00).

Cuđ i mùa Spring 2001 tôi đđ đđ cđ p văn bđ ng tđ t nghiđ p A. A. nđ i vđ n đđ ng trđ đđ ng có mái che cđ a Shoreline Community College. Khán đài đồng nghđ t thân nhân. Vđ tôi và bđ n đđ a con tôi cũng có mđ t ngày hôm đđ y. Khi ngđ đđ i đđ đđ u hành gđ i tên tôi lên bđ c đđ nhđ n văn bđ ng, cđ hđ i trđ đđ ng đđ đđ u ngđ c nhiên vì thđ y nđ i hàng ghđ giđ a cđ a khu giáo sđ có tiđ ng ai gào lên nhđ tiđ ng sđ m,

“Long! I’m proud of you!”

Đđ n lúc bà Hiđ đđ Trđ đđ ng bđ t tay tôi thì ông giáo Dan đđ ng đđ y, bđ c loa tay hđ đđ ng vđ sân khđ u, “My soldier! I’m loving you!”

Ông là mđ t ngđ đđ i cao đđ n. Trong chiđ c áo thđ ng đen, trông ông đđ nh đàng nhđ nhân vđ t chính trong phim “Ngđ đđ i Đđ i”.

Nhđ ng ngđ đđ i có mđ t trong hđ i trđ đđ ng buđ đđ y đđ đđ u quay mđ t nhìn vđ hđ đđ ng ông giáo, ai cũng ngđ c nhiên vì hành đđ ng phá đđ cđ a mđ t ông thđ y xđ a nay nđ i tiđ ng là mô phđ m. Thđ y ông giáo Dan réo tên tôi đđ m đđ m, vđ con tôi và nhđ ng khán giđ ngđ i trên khán đài cũng vđ tay, reo hò, la hét theo. Hai năm sau, khi tđ t nghiđ p B.A. đđ University of Washington, tôi vđ thăm và báo cho ông biđ t, ông vui đđ m.

Tđ đđ cho đđ i khi tôi ngđ i viđ t đđ i nhđ ng giòng này (2011) hàng chđ c ngàn hđ c trò đã đđ i, rđ i giđ

Ông giáo sđ y Sđ

Tác Giả: Vđ đ ng Mđ ng Long-K20

Thứ Năm, 10 Tháng 5 Năm 2012 16:35

---

tđ Shoreline Community College. Và chđ c chđ n, hàng trăm lđ đ t ngđ đ i trđ tuđ i đã đi qua lđ p History 274. Mđ đ i mđ t năm qua, tôi vđ n nhđ buđ i tđ i năm nào, tôi vđ i ông giáo sđ đ y Sđ đã ngđ i tâm sđ vđ i nhau. Lđ i khen cđ a ông, mà tôi quý nhđ mđ t tđ m huy chđ đ ng, vđ n còn vđ ng,

“Thđ a ngđ đ i chiđ n binh. Ông vđ a lđ p mđ t chiđ n công!”

Seattle tháng 7 năm 2011

Vđ đ ng Mđ ng Long-K20

Tác giđ - Vđ đ ng Mđ ng Long

- Cđ u hđ c sinh Trung-Hđ c Trđ n Quý Cáp, Hđ i-An.
- Cđ u Sinh Viên Sĩ Quan Khóa 20 Trđ đ ng Võ-Bđ Quđ c-Gia Viđ t-Nam.
- Chđ c vđ sau cùng: Thiđ u Tá Tiđ u Đoàn Trđ đ ng Tiđ u Đoàn 82 Biđ t Đđ ng Quân.
- Tđ 1975 tđ i 1988 từ “cđ i tđ o” (13 năm) tđ Nam ra Bđ c.
- Tđ 1993 đđ nh cđ tđ i Thành Phđ Seattle, Tiđ u Bang Washington, USA.
- Năm 2003 tđ t nghiđ p University of Washington, cđ p bđ ng B.A SocialSciences and Communication.
- Gia cđ nh hiđ n nay: Mđ t vđ , 4 con, 1 cháu nđ i, 3 cháu ngođ i.